

ผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย
โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

The Effects of Storyline Method on Responsibility of Preschool Children at
Pratoochai School in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

พัชรินทร์ พรหมเมศ

Patcharin Prommet

วัฒนา มัคคสมัน

Wattana Makkasman

พัชรี ผลโยธิน

Pacharee Phonyotin

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง และ (2) เปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 26 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องและแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) ก่อนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ ระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงขึ้นตามลำดับ โดยสัปดาห์ที่ 1 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ สัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 5 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง และสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูงและ (2) หลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ความรับผิดชอบ เด็กปฐมวัย

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the responsibility of preschool children who undertook the storyline method activities; and (2) to compare the responsibilities of preschool children before and after undertaking the storyline method activities. The sample obtained by cluster random sampling comprised 26 preschool children, 5 - 6 years old, studying in the third year kindergarten level during the first semester of the 2019 academic year at Pratoochai School in Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The instruments used were a teacher's handbook and experience plans for the storyline method activities, and a responsibility behavior of preschool children observation form. The statistics employed for data analysis were the mean, standard deviation, and t-test. The research findings showed that (1) before undertaking the storyline method activities, preschool children had low level of responsibility; during undertaking the storyline activities, their responsibility levels were subsequently higher as follows: in the first week, their responsibility was at the low level; in the second week to the fifth week, their responsibility was at the moderate level; and in the sixth week

to the eighth week, their responsibility was at the high level; and (2) the responsibility level of preschool children after undertaking the storyline method was significant higher than its counterpart level before undertaking the activities at the .05 level.

Keywords: *storyline Method, responsibility, preschool children*

บทนำ

ในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า สังคมไทยมักให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนในด้านสติปัญญา เพราะเห็นว่าเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานในอนาคต แท้จริงแล้วการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพต้องพัฒนาพร้อมกันทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญาควบคู่กับการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการปฐมวัยศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2553) มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มี จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 2-3) ที่มุ่งพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

จริยธรรมด้านความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ควรปลูกฝังในตัวเด็ก เนื่องจากความรับผิดชอบ มีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคมและสติปัญญา (ฤทัยรัตน์ สังข์มีแสง. 2553: 10) เด็กที่มีความรับผิดชอบจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ เด็กที่มีความรับผิดชอบสูง จะสามารถปฏิบัติภารกิจที่พึงกระทำได้เองโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นตักเตือนหรือควบคุมและสามารถปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ ที่ได้รับ มอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (จามรี สุวานันท์. 2545: 10) สอดคล้องกับประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิชิต (2555:97) ที่กล่าวว่า เด็กที่มีความรับผิดชอบสูงมักจะเป็นคนที่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี มีความเชื่อมั่นสูง มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์มีความ ซื่อสัตย์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า คนที่มีความรับผิดชอบสูงจะมีลักษณะของความเป็นพลเมืองดีสูงด้วย ดังนั้น จริยธรรมด้านความ รับผิดชอบจึงเป็นสิ่งที่ควรสร้างเสริมให้กับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง

การพัฒนาความรับผิดชอบให้กับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้หลายแนวทาง เช่น การสอนโดยตรงและเน้นการ ปฏิบัติจริง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมความรับผิดชอบโดยให้เด็กเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่เป็นบุคคลทั้งที่บ้าน และโรงเรียน เช่น ครู พี่เลี้ยง พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ที่บ้าน ซึ่งจะเป็นต้นแบบที่ดีให้กับเด็ก เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางวัตถุ ทั้งในและนอกห้องเรียน และการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนในรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เอื้อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมจากการฝึกปฏิบัติในกิจวัตรประจำวันและการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในโรงเรียน (ราศรี ทองสวัสดิ์. 2540: 19) อ้าง ถึงโน มลฤดี ยุตินาวา. 2554: 23) ซึ่งสอดคล้องกับ ฤทัยรัตน์ สังข์มีแสง (2553: 21) ที่ได้กล่าวว่าในการปลูกฝังความ รับผิดชอบนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยผู้ใหญ่ให้การปลูกฝังทัศนคติและเห็นความสำคัญ เกี่ยวกับการเป็นตัวแบบที่ดีทั้งการกระทำ การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อม โดยคำนึงถึงพัฒนาการและวุฒิภาวะ ของเด็ก และในการสร้างกฎเกณฑ์ความรับผิดชอบให้กับเด็กต้องมีความสม่ำเสมอ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและเปิดโอกาสให้เด็กได้ เรียนรู้จากการกระทำของตนเอง (สมถวิล ลองหานาม. 2553: 18) ซึ่งหลักการและแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบ ให้กับเด็กปฐมวัยนั้นสอดคล้องกับหลักการและแนวทางในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 41) ที่เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สสำรวจ สังเกต สืบค้น ทดลอง คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้คิดริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจลงมือกระทำและนำเสนอความคิดผ่านการมี

ปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล

รูปแบบและวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนในลักษณะการบูรณาการและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีหลายรูปแบบ รูปแบบการสอนแบบเดินเรื่อง (Storyline Method) เป็นรูปแบบหนึ่งที่มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการสอนแบบบูรณาการที่ใช้กิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้ เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีอยู่ประกอบกับความรู้เดิมของเด็ก ในการคิดตอบปัญหาและตอบคำถามแล้วทั้งครูและเด็กสืบค้นความคิดไปด้วยกัน เป็นการฝึกให้เด็กค้นหาความรู้ด้วยตนเอง (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2551: 155) ซึ่งเป็นการสอนที่ถือว่าครูและเด็กเป็นส่วนในการคิดและวางแผนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และความรู้สึกรักจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติในการพัฒนาตนเองผ่านวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย (พัชรา พุ่มพชาติ. 2550: 54) โดยผู้สอนกำหนดหัวเรื่องหลักแล้วดำเนินกิจกรรมตามเส้นทางการเดินเรื่อง โดยมีคำถามสำคัญเป็นตัวเปิดประเด็นหรือตัวเชื่อมในการดำเนินเรื่อง ผู้สอนเป็นผู้วางกรอบของเส้นทางการเดินเรื่องให้สอดคล้องกับหลักสูตร ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการทำกิจกรรมโดยที่ผู้เรียนเป็นเจ้าของเรื่องราวหรือประสบการณ์ต่างๆ โดยนำความรู้หรือประสบการณ์เดิมมาวิเคราะห์เชื่อมโยงเพื่อตอบคำถาม สร้างหรือพัฒนาแนวคิดของตนเอง แสวงหาข้อมูลและเพิ่มประสบการณ์ใหม่จากการทำกิจกรรมต่างๆ (สุนนทิพย์ บุญสมบัติ. 2551: 34) ซึ่งเส้นทางการเดินเรื่องจะแบ่งเป็นฉากหรือเป็นตอน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ

1. ฉาก ได้แก่ สถานที่ หรือภาพกว้างๆ เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของตัวละครในเรื่องนั้นๆ
2. ตัวละคร ได้แก่ คนหรือสัตว์ที่มีชีวิตโลดแล่นอยู่ในเรื่อง ผู้เรียนมีฐานะเป็นตัวละครหนึ่งในเรื่อง
3. การดำเนินชีวิต ได้แก่ เรื่องราวที่เป็นการดำรงชีวิตของตัวละครโดยปกติ และ
4. เหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ เหตุการณ์หรือปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนฝึกการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

(สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2553: 202-203)

ทั้งนี้โดยใช้คำถามหลักหรือคำถามสำคัญในการเปิดประเด็นหรือเชื่อมโยงให้ผู้เรียนคิดร้อยเรียงเรื่องราวด้วยตนเองรวมทั้งการสร้างสรรค์ชิ้นงานประกอบกันไป การเรียนการสอนแบบเดินเรื่องจึงช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์และความคิดของตนเองอย่างเต็มที่และมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกัน อภิปรายร่วมกันและเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง (ทศนา เขมมณี 2556: 55) โดยครูผู้สอนจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และอุปกรณ์ที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจอยากรู้ อยากเห็น กำหนดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้คิด วางแผนและฝึกปฏิบัติด้วยตนเองในรูปแบบของกลุ่มและลักษณะกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ให้การเสริมแรงและให้กำลังใจเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรมและกับผลงานของเด็กทั้งที่เด็กพอใจหรือไม่พอใจเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำผลงานให้สำเร็จและให้เด็กได้พัฒนาผลงานความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง (พัชรา พุ่มพชาติ. 2550: 64-65) และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือพัฒนาความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกันซึ่งจะช่วยส่งผลให้เกิดพัฒนาการและศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนให้สูงขึ้นเป็นลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง
2. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

นิยามปฏิบัติการ

1. กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มีการผูกเรื่องแต่ละฉากให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยใช้คำถามสำคัญกระตุ้นให้เด็กคิดสร้างเรื่องตามประสบการณ์จริง เพื่อแสดงเรื่องราว ค้นหาคำตอบหรือแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ผ่านองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข โดยมีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมตามเส้นทางการเดินเรื่องผ่านองค์ประกอบของการสอนแบบเดินเรื่อง 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1

ฉากและตัวละคร ชั้นที่ 2 การดำเนินชีวิตและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข ชั้นที่ 3 ทบทวนและสรุป และชั้นที่ 4 การนำไปใช้

2.ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีความเพียรพยายามและละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และส่วนรวมให้ประสบความสำเร็จ โดยไม่มีใครคอยดักเตือนหรือควบคุม แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง มีรายการพฤติกรรมดังนี้

2.1.1 การรักษาความสะอาดของตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการปฏิบัติตามหลักอนามัยเพื่อให้ร่างกายสะอาด ได้แก่ ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วม และล้างมือหลังการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

2.1.2 การรักษาความปลอดภัยของตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการรู้จักระมัดระวังตนเองให้ปลอดภัยขณะปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ ใช้ของใช้อย่างถูกวิธี ปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม และไม่ใช้หรือไม่เข้าใกล้สิ่งที่อาจก่อให้เกิดอันตราย

2.1.3 การปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จตามเวลา หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการเพียรพยายามในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จตามเวลาด้วยตนเอง ได้แก่ แสดงอาการจดจ่ออยู่ในกิจกรรมที่ปฏิบัติ ปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนงาน และปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการใหม่เมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้

2.1.4 การยอมรับผลการกระทำของตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการยอมรับผลการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ได้แก่ พุดชื่นชมหรือแสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงานหรือความสามารถของตนเอง ไม่พูดกล่าวโทษหรือพุดโยนความผิดให้ผู้อื่น และปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำ

2.2 ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีรายการพฤติกรรม ดังนี้

2.2.1 การรักษาความสะอาดของส่วนรวม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียน โรงเรียนและสถานที่ปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ ทิ้งขยะลงในถังขยะหรือที่ที่กำหนดให้ ใช้สิ่งของต่างๆโดยไม่ทำเลอะเทอะ และเก็บกวาดบริเวณที่ทำกิจกรรมหลังเลิกกิจกรรม

2.2.2 การรักษาสมบัติของส่วนรวม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการรักษาเครื่องมือเครื่องใช้และดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของส่วนรวม ได้แก่ ไม่ขีดเขียนพื้นหรือฝาผนัง เก็บของเข้าที่ทุกครั้งหลังเลิกใช้ ไม่เด็ดใบไม้ดอกไม้หรือทำลายสภาพแวดล้อม

2.2.3 การใช้สิ่งของ/อุปกรณ์อย่างประหยัด หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการใช่วัสดุอุปกรณ์ สิ่งของและน้ำอย่างคุ้มค่า ได้แก่ หยิบหรือใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานแต่พอดีไม่มากเกินไป ปิดน้ำทุกครั้งหลังเลิกใช้ ตีम्मหมตกลองไม่เหลือทิ้ง

2.2.4 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมจนประสบผลสำเร็จ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มจนประสบความสำเร็จ ได้แก่ พุดบอกความเห็นของตนต่อกลุ่มหรือส่วนรวม เมื่อผู้อื่นเสนอความคิดเห็นหนึ่งฟังอย่างสงบ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยสามารถวัดและประเมินได้จากการสังเกตพฤติกรรมขณะเด็กปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องและขณะเด็กปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แบ่งเป็น แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัยและแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัย โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ คือ ระดับคะแนน 3 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบได้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ ระดับคะแนน 2 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบได้ด้วยตนเองเป็นบางครั้ง และระดับคะแนน 1 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบได้เมื่อมีผู้แนะนำหรือดักเตือน โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลระดับคะแนนเฉลี่ย คือ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.25 –

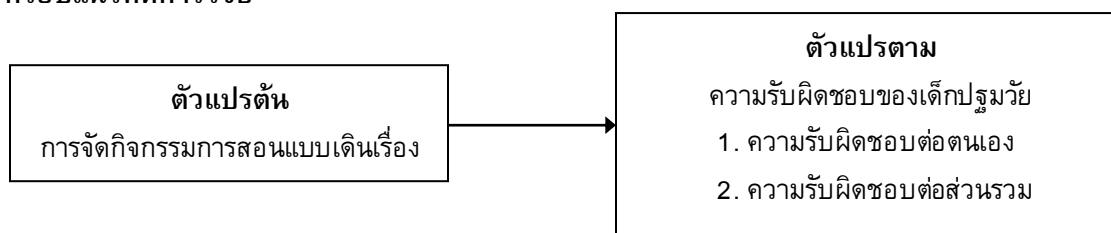
3.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบสูง คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.24 หมายถึง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบปานกลาง และ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายถึง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่ำ

3. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนประตู่ชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5-6 ปี ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนประตู่ชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 104 คน 4 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 26 คน 1 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม โดยสุ่มเลือกเด็กปฐมวัยในห้องเรียนที่ผู้วิจัยเป็นครูประจำชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องและแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัย และแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัย โดยมีกระบวนการในการพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปหลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง และหลักการและแนวทางการสร้างเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย นำมาสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่การกำหนดหลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

1.2 สร้างคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โดยกำหนดหัวเรื่องที่สอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ซึ่งประกอบไปด้วยแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 4 แผน ได้แก่ แผนที่ 1 เรื่องห้องน้ำของหนู แผนที่ 2 เรื่องนมโรงเรียน แผนที่ 3 เรื่องต้นไม้ที่รัก และแผนที่ 4 นิทานเรื่องเม่นหลบฝน แต่ละแผนใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 10 วัน รวมทั้งสิ้น 40 วัน/8 สัปดาห์ ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสม ปรากฏว่า ได้ระดับความเหมาะสม 4.78 หมายความว่า คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย มีคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยและการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

2.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมความรับผิดชอบตนเองและพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัย โดยแบบสังเกตมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับคะแนน 3 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ

ระดับคะแนน 2 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบได้ด้วยตนเองเป็นบางครั้ง

ระดับคะแนน 1 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบได้เมื่อมีผู้แนะนำหรือตักเตือน โดยมีการแปลผลระดับคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.25 – 3.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบสูง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.24 หมายถึง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายถึง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่ำ

ทั้งนี้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านตรวจสอบหาค่าความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย กับพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านได้ประเมินความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งแสดงว่าเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองมีความเหมาะสม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 10 สัปดาห์ โดยดำเนินการดังนี้

1. สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลอง โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สังเกตในกิจกรรมประจำวันตลอดทั้งวัน โดยกำหนดกลุ่มเด็กที่ต้องการสังเกตวันละ 5-6 คน ใช้เวลาในการสังเกต 5 วัน (วันจันทร์ – วันศุกร์) รวม 26 คน

2. ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องจำนวน 4 แผนๆ ละ 10 วันวันละ 30 นาที โดยจัดในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ช่วงเวลา 09.00 – 09.30 น. รวมเวลา 8 สัปดาห์

3. ระหว่างการดำเนินการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยในแต่ละวัน ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยขณะปฏิบัติกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องและขณะปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยสังเกตพฤติกรรมเด็ก 5-6 คนในแต่ละวัน จำนวน 5 วัน รวมสัปดาห์ละ 26 คน

4. สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยทั้ง 2 ด้านหลังการทดลองโดยดำเนินการเช่นเดียวกับการปฏิบัติในช่วงก่อนการทดลอง

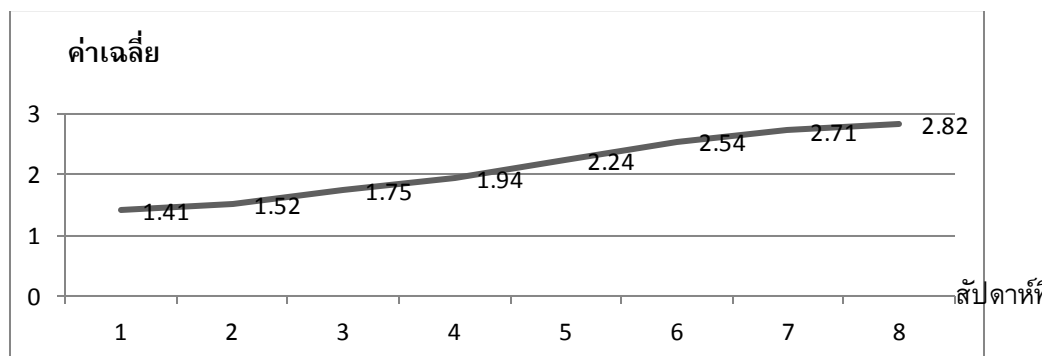
การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับคอมพิวเตอร์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที แบบ Dependent Samples

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การศึกษาความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยรวมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

ความรับผิดชอบ	ค่าสถิติ		ระดับความรับผิดชอบ
	X	S.D.	
สัปดาห์ที่ 1	1.41	0.22	ต่ำ
สัปดาห์ที่ 2	1.52	0.25	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 3	1.75	0.20	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 4	1.94	0.16	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 5	2.24	0.23	ปานกลาง
สัปดาห์ที่ 6	2.54	0.21	สูง
สัปดาห์ที่ 7	2.71	0.18	สูง
สัปดาห์ที่ 8	2.82	0.15	สูง

จากตารางที่ 1 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยรวม สัปดาห์ที่ 1 อยู่ในระดับต่ำ สัปดาห์ที่ 2 ถึง สัปดาห์ที่ 5 อยู่ในระดับปานกลาง และสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 8 อยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยรวมสูงขึ้นตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 แสดงระดับความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยรวมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยรวมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

ความรับผิดชอบ	X	S.D.	ระดับความรับผิดชอบ	df	t
ก่อนการจัดกิจกรรม	1.41	0.21	ต่ำ	25	41.63*
หลังการจัดกิจกรรม	2.91	0.11	สูง		

df = 25, α (one - tailed) .05, t = 41.63

จากตารางที่ 2 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องมีพฤติกรรมความรับผิดชอบ โดยเฉลี่ยรวมหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสูง ส่วนพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยรวมก่อนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องอยู่ในระดับต่ำ

สรุปผลการวิจัย

1. ก่อนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ ระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงขึ้นตามลำดับ โดยสัปดาห์ที่ 1 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ สัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 5 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง และสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง
2. หลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โรงเรียนประจักษ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

จากผลการวิจัยพบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ ระหว่างดำเนินการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงขึ้นตามลำดับ โดยสัปดาห์ที่ 1 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ สัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 5 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง และสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องสามารถส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบที่สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก

1.1 กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเป็นการจัดกิจกรรมที่มีการผูกเรื่องราวในแต่ละตอนให้เกิดขึ้น

อย่างต่อเนื่อง สร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายผ่านองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบคือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข โดยในแต่ละตอนใช้คำถามสำคัญเป็นตัวกระตุ้นนำไปสู่การเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลายด้วยตนเองร่วมกับเพื่อนทั้งในกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย มีการวางแผนในการทำงานร่วมกันแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ สามารถค้นหาคำตอบหรือแก้ปัญหาต่างๆได้ เด็กได้เรียนรู้ทักษะต่างๆรวมถึงทักษะความรับผิดชอบผ่านกิจกรรมและประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัตินำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ วลัย พานิช (2547: 45-47) ที่ได้กล่าวว่าการสอนแบบเดินเรื่องเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน เน้นการปรึกษาหารือพูดคุยร่วมวางแผน ใตคิด ได้ลงมือปฏิบัติฝึกการแก้ปัญหา การตัดสินใจและสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นเด็กต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่เพื่อทำให้การเรียนรู้ใหม่เกิดขึ้นผ่านเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก ซึ่งเด็กมีประสบการณ์ เคยพบเห็นหรือคุ้นเคยในชีวิตประจำวันเด็กได้เรียนรู้จากเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัว เด็กได้เรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมผนวกกับการลงมือปฏิบัติกิจกรรมนำไปสู่การคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา จนเกิดเป็นความรู้หรือทักษะใหม่รวมถึงทักษะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบและสามารถนำความรู้และทักษะเหล่านั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังที่ กุลยา ตันติผลชีวะ (2551: 155-156) ได้กล่าวว่า เด็กสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการเดินเรื่องที่ออกมาจากประสบการณ์ของบริบทของชีวิตจริงที่เด็กได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดระหว่างทำกิจกรรม ทำให้เด็กเกิดการตระหนักรู้ด้วยตนเองและการที่เด็กเรียนจากสิ่งใกล้ตัวช่วยให้สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้ นอกจากนี้ การวางแผนเส้นทางการเดินเรื่อง การตั้งคำถามสำคัญและพฤติกรรมความรับผิดชอบที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นมีความเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ส่งผลให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความ

รับผิดชอบได้อย่างมีความสุขภายในระยะเวลาที่เหมาะสมกับความสนใจของเด็ก ดังที่ สมถวิล ลองหานาม (2553:18) และฤทัย รัตน์ สัมผัส (2553: 21) ได้กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า ในการส่งเสริมความรับผิดชอบให้กับเด็กปฐมวัยต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ช่วงเวลาที่เด็กมีความสนใจและความสามารถในการรับผิดชอบของเด็ก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความรู้สึกที่ดีและเห็นคุณค่าของตนเองนำไปสู่ความรับผิดชอบต่อตนเองแล้วค่อยขยายขอบเขตเป็นความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักปรับตัวและเคารพสิทธิของผู้อื่นอันเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม

1.2 กิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเป็นวิธีการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง เด็กได้มีส่วนร่วมในการคิดและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ตามเส้นทางการเดินเรื่องและองค์ประกอบของการสอนแบบเดินเรื่องที่ ผู้วิจัย ได้ออกแบบไว้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ฉากและตัวละคร ขั้นที่ 2 การดำเนินชีวิตและเหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข ขั้นที่ 3 ทบทวนและสรุปและขั้นที่ 4 การนำไปใช้ ซึ่งทั้ง 4 ขั้นตอนสามารถส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อผู้อื่นได้ โดยการใช้คำถามสำคัญในการเปิดประเด็น เชื่อมโยงเรื่องราวเพื่อ กระตุ้นให้เด็กได้ใช้กระบวนการทางความคิด ผึกทักษะความรับผิดชอบต่อผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรม แสวงหาคำตอบจากประสบการณ์ตรงด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยคำถามที่ใช้ อาจมีหลายคำถามเพื่อให้เด็กคิดและค้นหาคำตอบ นำไปสู่การสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง และนำองค์ความรู้ที่ได้ สร้างเป็นข้อตกลงเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็ก สอดคล้องกับ กุลยา ดันดิผลชีวะ (2551: 156-158) ที่ได้กล่าวถึงคำถามสำคัญว่าเป็นคำถามที่เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กค้นหาและลงมือปฏิบัติ คำถามควรมีความหลากหลาย และกระตุ้นให้คิดค้นหาคำตอบที่จะนำไปสู่การสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็ก โดยกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องใน 4 ขั้นตอนเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ สังเกตจากและตัวละครจากสถานที่จริง ได้อภิปรายร่วมกันในการนำเสนอและคัดเลือกปัญหา ค้นหาวิธีการในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก วางแผนและลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ทบทวนและเปิดโอกาสให้เด็กสะท้อนความคิดความรู้สึกจากกิจกรรมที่ปฏิบัติและสรุปองค์ความรู้ร่วมกันว่าเด็กได้เรียนรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับหัวเรื่องนั้นๆ มีปัญหาหรือเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง มีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถนำแนวทางที่พบไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร และนำข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อเด็กปฐมวัยที่ สอดคล้องกับหัวเรื่องและพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อผู้อื่นที่กำหนดสร้างเป็นข้อตกลงเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันร่วมกัน ซึ่งจากการสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่องของเด็ก พบว่า เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละวัน โดยหลังการปฏิบัติกิจกรรมครูเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเอง และสรุปร่วมกันทั้งชั้นเรียนถึงผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นว่าส่งผลอย่างไรกับกลุ่มและกับงานของส่วนรวมที่ได้วางแผนไว้บ้างและมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร พบว่า เด็กรับรู้ถึงสาเหตุที่นำไปสู่ผลที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรม และค้นพบแนวทางการแก้ไขด้วยตัวเอง ส่งผลให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวมสูงขึ้นในการปฏิบัติกิจกรรมในวันต่อไป ซึ่งจากสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทำให้เห็นได้ว่า เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยความรู้สึกเหมือนตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อผู้อื่นจากการที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ได้ทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อน ได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งวิธีการในการแก้ปัญหานั้นเด็กเป็นผู้เสนอร่วมกัน แสดงให้เห็นว่า เด็กมีประสบการณ์เดิมในเรื่องนั้นๆและเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ไปสู่การสรุปองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อผู้อื่นได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2553: 199-202) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เด็กเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง ความรู้ ประสบการณ์และทักษะเดิมของเด็กจะเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อสร้างความรู้ ประสบการณ์และทักษะใหม่ของเด็ก และ วลัย พานิช (2547: 45-47) ที่ได้กล่าวว่า ในการสอนแบบเดินเรื่อง การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการแก้ปัญหาซึ่งเด็กได้วิเคราะห์และแสวงหาแนวทางเลือกสำหรับการแก้ปัญหาและเป็นผู้ดำเนินการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

1.3 เด็กได้รับการทบทวนข้อตกลงที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อผู้อื่นที่ได้จากการเรียนรู้และสรุปร่วมกันทุกวันในช่วงเวลาเช้าและก่อนเริ่มกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง จากการสังเกตพบว่า เด็กให้ความสนใจโดยชี้และอ่านข้อตกลงด้วยตนเอง เด็กสามารถจำข้อตกลงทุกข้อได้เนื่องจาก ข้อตกลงนั้นมาจากเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมที่เด็กได้ปฏิบัติ และค้นพบด้วยตัวเด็กเองทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยตนเอง และปฏิบัติได้ดีขึ้นในแต่ละสัปดาห์ ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อผู้อื่น สอดคล้องกับ อรรถพล อนันตวรสกุล (2542: 8 อ้างถึงใน ประภา รัตน์ แสนประสิทธิ์. 2552: 86-87) ที่ได้กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องเป็นการสอนที่เน้นให้เด็กเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง

ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน เป็นวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยเด็กมีส่วนร่วมสูงทั้งการเรียนรู้ การคิด การปฏิบัติ ทำให้เด็กสามารถเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกความรับผิดชอบให้แก่เด็กปฐมวัยควรทำอย่างเป็นประจำและมีความสม่ำเสมอ (สมถวิล ลงนามนาม. 2553: 18) และควรจัดกิจกรรมด้วยการให้เด็กได้รับการฝึกปฏิบัติตนในกิจวัตรประจำวัน (ราตรี ทองสวัสดิ์. 2540: 19 อ้างถึงใน มลฤดี ยุตินาวา. 2554: 23)

1.4. ในการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ครูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมความรับผิดชอบที่สูงขึ้น ดังนี้

1.4.1 ครูให้ความสำคัญกับเด็กทุกคน ครูคอยสังเกตพฤติกรรมและเชิญชวนให้เด็กเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนอย่างทั่วถึง ใช้คำถามกระตุ้นความสนใจเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง กล่าวแสดงออกและแสดงความคิดเห็นในการอภิปรายร่วมกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำให้งานของกลุ่มประสบผลสำเร็จ เพื่อให้เรื่องดำเนินไปตามเส้นทางที่วางแผนไว้และส่งผลให้เด็กเกิดพฤติกรรมความรับผิดชอบตามจุดประสงค์และแนวคิดสำคัญที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ Steve Bell (2000 อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. 2553: 199-202) ที่ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนกับเด็ก ครูสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กให้เกิดการเรียนรู้เพื่อที่จะทำให้งานเรื่องต่างๆดำเนินหน้าต่อไป

1.4.2 ครูให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ เกี่ยวกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นตามความเหมาะสม โดยในการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละเรื่องมีเหตุการณ์ที่ทำให้กิจกรรมไม่สามารถดำเนินไปตามแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ได้ ครูทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหรือแก้ปัญหาโดยการปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก มีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรม ไม่เร่งรัดในสิ่งที่เด็กทำไม่ได้ และหาทางออกเพื่อให้เด็กได้ผ่อนคลายและสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จ ซึ่งในการสอนแบบเดินเรื่องกิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์และความสามารถของเด็ก แต่อยู่ภายใต้เส้นทางของการเดินเรื่องที่ได้ออกแบบไว้ ซึ่งสิ่งที่ครูปฏิบัติเป็นไปตามแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบที่ Mitton and Harris (1962: 407-416 อ้างถึงใน ดวงพร ทองชะอุม. 2550: 16-17) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กแต่ละคนควรได้รับการฝึกความรับผิดชอบที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถ ผู้ใหญ่ต้องยืดหยุ่นไม่เร่งรัดจนเกินไปและต้องระลึกเสมอว่า เด็กต้องการคำแนะนำและความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้รับผิดชอบตามสมควร เมื่อครูปรับกิจกรรมให้เด็กได้ทำตามความสามารถของตนเองแล้ว เด็กแต่ละกลุ่มสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามความคิดของเด็กได้สำเร็จ แสดงให้เห็นว่าเด็กมีความภูมิใจที่ทำได้ มีความสุขกับการเรียนรู้ และมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการขั้นที่ 3 ความคิดริเริ่ม-ความรู้สึกผิด ของทฤษฎีจิตสังคมนของอีริกสันที่เล็งเห็นความสำคัญของวัยเด็กที่มีผลต่อบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ โดยอีริกสัน (Erikson. 1950 Craver & Scheir. 2000 อ้างถึงใน อรชา ตูลานันท์. 2553: 11-12) ได้กล่าวว่า เด็กวัย 3-5 ปี เป็นวัยที่สามารถจะวางแผนและเริ่มเข้าใจเกี่ยวกับความผิดชอบชั่วดี บุคคลที่มีความสำคัญกับพัฒนาการในขั้นนี้คือบุคคลในครอบครัว ครูและบุคคลอื่นที่รอบตัวเด็ก หากได้รับประสบการณ์ทางบวกเด็กจะรู้สึกว่าคุณมีความเชี่ยวชาญ ตอบสนองได้อย่างเหมาะสมกับความท้าทายต่างๆรอบตัวและพยายามทำสิ่งที่อยู่ในจินตนาการให้เป็นจริง แต่หากได้รับประสบการณ์เป็นลบ เด็กจะรู้สึกผิดกับความรู้สึกและความต้องการของตน การประสบความสำเร็จในการผ่านขั้นพัฒนาการอย่างสมดุลจะทำให้เด็กเป็นผู้มีความกล้าหาญและมีจุดมุ่งหมาย มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองซึ่งส่งผลให้เด็กมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการที่จะทำสิ่งต่างๆให้สำเร็จ มีความรับผิดชอบและภูมิใจในตนเอง

1.4.3 ครูให้ความไว้วางใจและเป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบ ให้อภัยในความผิดพลาดของเด็กและให้การเสริมแรงที่ถูกต้องเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กได้รับรู้ถึงผลของการกระทำของตนเองทั้งในส่วนที่ดีและส่วนที่ไม่ดีเพื่อให้เด็กเข้าใจและเห็นคุณค่าของการกระทำนั้นด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล โดยการจัดบรรยากาศทั้งด้านกายภาพและจิตภาพที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยความสุข โดยครูจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่คาดว่าเด็กจะใช้ให้เพียงพอและจัดวางอย่างเป็นหมวดหมู่ ให้เด็กสามารถหยิบใช้และเก็บเข้าที่ได้สะดวก จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นสถานที่ สื่อเทคโนโลยีและตัวบุคคลที่ต้องใช้ในการจัดกิจกรรมให้พร้อม คอยสังเกตและดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดขณะเด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยความสุภาพอ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใสและเมื่อ

เด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบที่เหมาะสม ครูจะแสดงสีหน้าท่าทางชื่นชมหรือให้คำชมเชยในทันทีเพื่อให้เด็กมีความภูมิใจในสิ่งที่ทำและเด็กจะมีความตั้งใจในการปฏิบัติสิ่งนั้นๆ ซ้ำอีก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Skinner, 1957 อ้างถึงใน ประภาพรณ เอี่ยมสุภานิต, 2553: 35-36) ที่ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลนั้นเป็นผลจากการที่ได้มีการปฏิสัมพันธ์ในสภาพแวดล้อม ถ้าต้องการให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมก็ควรจะมีการให้การเสริมแรงบ่อยครั้งในพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับเด็ก จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมเพิ่มมากขึ้น และหากมีปัญหาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมซึ่งส่งผลไม่ดีต่อตัวเด็กหรือส่วนรวม ครูจะนำมาเป็นประเด็นในการอภิปรายหลังจากการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กรับรู้ถึงผลดีและผลเสียของการกระทำของตนเองอย่างมีเหตุผลเรียนรู้และยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ตที่ได้กล่าวถึงเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยว่า ขึ้นอยู่กับความต้องการส่วนตนและกฎเกณฑ์ของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า เด็กเรียนรู้สิ่งที่ถูกต้องโดยยึดผู้ใหญ่เป็นหลัก เด็กทำตามกฎเกณฑ์เพราะต้องการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ ความดีและความเลวนั้นจะพิจารณาโดยผลที่เกิดจากการกระทำ นั่นคือ ถ้าทำดีจะได้รับรางวัลตอบแทนหรือทำผิดจะถูกลงโทษ แต่พฤติกรรมนี้จะลดลงเมื่อเด็กโตขึ้น (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2552: 68-72) ครูจึงใช้เหตุผลในการตัดสินใจความถูกต้องเพื่อให้เด็กวิเคราะห์และตัดสินใจด้วยตนเอง นอกจากนี้ การที่ครูปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักความเอาใจใส่และเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบให้เด็กได้เห็นอย่างสม่ำเสมอทำให้เด็กซึมซับและเกิดพฤติกรรมเลียนแบบโดยไม่รู้ตัว ดังที่ ประภาพรณ เอี่ยมสุภานิต (2555: 99-100) ได้กล่าวถึงแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยไว้ว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบจะได้ผลดีก็ต่อเมื่อเด็กได้รับความรักความเอาใจใส่จากบุคคลใกล้ชิด ปฏิบัติต่อเด็กอย่างมีเหตุผล และเป็นตัวแบบที่แสดงความรับผิดชอบให้เด็กพบอยู่เสมอเพื่อที่เด็กจะเลียนแบบ โดยตัวแบบที่เด็กจะสังเกตเห็นได้ใกล้ชิดคือบุคคลในครอบครัวและในโรงเรียน

2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง

จากผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ ความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

ซึ่งจากการอภิปรายผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อให้เกิดการฝึกทักษะความรับผิดชอบอย่างซ้ำๆ เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุขสนุกสนาน ผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเด็กนำความรู้ ประสบการณ์หรือข้อค้นพบจากเหตุการณ์หรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นรวมถึงข้อตกลงที่ได้จากการสรุปร่วมกันในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมมาเป็นแนวทาง การพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวมในการทำงานร่วมกัน และการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทำให้เด็กสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองให้ดีขึ้นและมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อความสำเร็จของส่วนรวมโดยมีครูคอยดูแลแนะนำเป็นแบบอย่างที่ดีและให้การเสริมแรงตามความเหมาะสมตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมความรับผิดชอบที่สูงขึ้นตามลำดับและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องเด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ทุกประการ โดยผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัทธรา พุ่มพชาติ (2550: 83-85) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์สตอรี่ไลน์ พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์สตอรี่ไลน์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ของทุกกลุ่มการทดลองทั้ง 3 แห่ง และ ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์สตอรี่ไลน์ของโรงเรียนในกลุ่มทดลอง 3 แห่ง หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับ ประภาวรัตน์ แสนประสิทธิ์ (2552: 121-122) ที่ศึกษาผลการใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย พบว่า ผลการใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวสูงกว่าก่อนการทดลองและคะแนนเฉลี่ย

ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับปฐมวัยที่อยู่ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ครูควรมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรม ทั้งในเรื่องของรูปแบบและเวลาในการจัดกิจกรรม โดยคำนึงถึงความสนใจ ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมของเด็กและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะนำไปใช้

1.2 ครูต้องฝึกทักษะในการใช้คำถามปลายเปิด เนื่องจากการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง ต้องใช้คำถามย่อยในการถามเด็กระหว่างการทำกิจกรรม เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.3 ครูควรหลีกเลี่ยงการเข้าไปช่วยเด็กโดยคิดว่าเด็กทำซ้ำหรือทำไม่ได้ ควรให้ความไว้วางใจเด็กและให้คำแนะนำตามความเหมาะสม

2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่มีต่อพฤติกรรม ความสามารถหรือทักษะในด้านอื่นๆของเด็กปฐมวัย เช่น พฤติกรรมทางสังคม การใช้ภาษา ทักษะทางคณิตศาสตร์ ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เป็นต้น

2.2 ควรมีการส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมในรูปแบบอื่น เช่น การเรียนรู้แบบจิตตปัญญา การเรียนรู้แบบโครงงาน และการจัดการเรียนรู้โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลชีวะ. (2551). **การเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง (Storyline Method) ในรูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา**. กรุงเทพฯ: มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค.
- จามรี สุนานันท์. (2545). **ผลของการใช้ตัวแบบต่อการปลูกฝังพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปรินญาณินทร์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)**. ขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร
- ดวงพร ทองชะอุ่ม. (2550). **คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ทิศนา แชมมณี. (2556). **รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย พิมพ์ครั้งที่ 8**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาพรณ เอี่ยมสุภาษิต. (2553). **การเรียนรู้กับการเรียนการสอน. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสัมมนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 2 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- _____. (2555). **การวิเคราะห์และการพัฒนาพฤติกรรมเด็กปฐมวัย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 6 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**

- ประภารัตน์ แสนประสิทธิ์. (2552). ผลของการใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว (Storyline Approach) เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ นักเรียนระดับปฐมวัย ปริญญา นิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). ชลบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร
- พัชรา พุ่มพชาติ. (2550). รูปแบบการจัดประสบการณ์สตอรี่ไลน์เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. ถ่ายเอกสาร
- มลฤดี ยุตินาวา. (2554). ผลการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านรถไฟ จังหวัดชลบุรีปฐมวัย ปริญญา นิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). นนทบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร
- ฤทัยรัตน์ สัมมีแสง. (2553). ผลการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือประกอบที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยโรงเรียน โพนศิลางามวิทยา จังหวัดหนองคาย ปริญญา นิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). นนทบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร
- วลัย พาณิช. (2547). การสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ (Storyline) เรื่อง สถานีวิทยุท้องถิ่น Local Radio Station. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมถวิล ลองหานาม. (2553). ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานแบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมที่มีต่อ พฤติกรรมความ รับผิดชอบต่อตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ปริญญา นิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตร และการสอน). นนทบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- สุนนทิพย์ บุญสมบัติ. (2551). การสอนแบบบูรณาการ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาการจัดการจัดการเรียนรู้. หน่วยที่ 14 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2552). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ. (2553). 19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- อรชา ตูลานันท์. (2553). ธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสัมมนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 7 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.